28.11.2025. 18:06
Pogledano: 906 puta

Primjena stripovne metode u nastavi filozofije sa logikom

Stripovna metoda u nastavi filozofije koristi se za poticanje kritičkog mišljenja učenika, razvijanje kreativnosti i timskog rada. Korištenjem stripova učenici razumiju filozofske sadržaje na zabavan i pristupačan način.

Autor: Elmana Cerić

POLAZIŠTA

Ovoj praksi prethodilo je moja spoznaja da učenici bolje, brže i efikasnije usvajaju nastavne sadržaje koji su im predočeni na neobičan, zanimljiv i njima prijemčiv način. To se osobito odnosi na upotrebu vizualnih stimulusa (fotografije, stripovi, karikature, umjetničke slike...) koji automatski privlače pažnju učenika i podstiču njihovu motivaciju. Problem (ne)motiviranosti učenika za učenje općenito, uvidjela sam kao jedan od glavnih izazova koji se nalazi pred svakim nastavnikom, a tome uveliko doprinose zvanično propisani suhoparni sadržaji i udžbenici. Budući da se reformski procesi u obrazovanju odvijaju prilično sporo, ono što preostaje nastavnicima je da sami uvode inovativne prakse u nastavi kako bi unaprijedili nastavni proces, a samo obrazovanje učinili funkcionalnijim i humanijim.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Jedan od osnovnih ciljeva ove prakse je približavanje kompleksnih filozofskih sadržaja učenicima na zanimljiv i dopadljiv način, koristeći strip kao nastavni medij, a onda i buđenje interesa učenika za filozofske sadržaje, poticanje i razvijanje kritičkog, kao i kreativnog mišljenja kod učenika. Na ovaj se način ostvaruje jedan od nužnih preduvjeta nastave filozofije, ili nastave uopće, a to je nastavnička i učenička sloboda i autonomnost u mišljenju. U slučaju kada učenici kreiraju strip (taj zadatak uvijek rade u paru), također potičemo i njihov timski rad. Na ovaj način postiže se i međupredmetna povezanost sa likovnom kulturom, s obzirom na vizualnu odnosno slikovnu dimenziju stripa, potom sa jezikom i književnošću s obzirom na razumijevanje i interpretaciju teksta od strane učenika, odnosno kreiranje stripovnog scenarija, ukoliko učenici sami stvaraju strip. Osim toga, cilj je da učenici filozofske probleme i pitanja kroz strip razumiju kao relevantne za njihov svakodnevni život, kao i da u stripu kao umjetničkom, nefilozofskom mediju uoče, a potom i analiziraju i evaluiraju filozofska pitanja ili ideje. Ukratko, putem stripovne metode učenici će biti u mogućnosti dostići ishode sa najviših razina mišljenja po Bloomovoj taksonomiji, i to u sve tri domene: kognitivnoj, afektivnoj i psiho-motoričkoj. U osnovi stripovne metode u nastavi je metodički postupak poznat kao skandalon (grč. skándalon – sablazan, zgražanje, sumnja). Skandalonom se nastoji isprovocirati učenička znatiželja, tako što će im se nešto što im se inače činilo neupitnim, samorazumljivim, dovesti u sumnju, kako bi se učinilo predmetom kritičkog propitivanja i promišljanja. Stripovna metoda je u svojoj osnovi okrenuta prema učeniku i na različite načine mu omogućava da bude aktivan sudionik nastavnog procesa.

DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Kao što sam ranije napomenula, u nastavi filozofije sa logikom sam upotrebljavala tri oblika stripovne metode, koje ću ovdje detaljnjije izložiti i potkrijepiti dodatnim materijalom. 1. Samostalna izrada stripa od strane učenika. Ovaj oblik stripovne metode zahtijeva duži vremenski period koji će se dati učenicima za odabir teme, planiranje i izradu stripa, pa sam ga ja učenicima kao zadatak davala tokom zimskog raspusta. Učenici ovaj zadatak rade u parovima, tako da je prvi korak odabir partnera za rad od strane učenika (svakako preporučujem nastavnicima da dopuste

učenicima da sami odaberu s kim će raditi, a o svim benefitima timskog rada možete pročitati u učeničkim refleksijama (Prilog 2). Drugi korak predstavlja odabir teme stripa od strane učenika, najčešće iz već ponuđenih tema koje korespondiraju sa planiranim nastavnim sadržajima. Učenicima se predočavaju kriteriji ocjenjivanja, koji se nalaze u prilogu 3. Najveći dio posla je istinski samostalni rad učenika, koji podrazumijeva puno slobode, kreativnosti i kritičkog mišljenja. Možda najvažniji aspekt ovog oblika stripovne metode predstavlja to što učenici mogu materijalizirati i vidjeti plod svog rada. Odabrane primjere učeničkih radova možete vidjeti u prilogu 4. 2. Strip kao osnova za poticanje nastavnog razgovora i diskusije. U ovom slučaju strip ne mora biti sa eksplicitno filozofskom tematikom, nego učenici trebaju prepoznati filozofska pitanja i probleme u pojedinom stripu ili dijelu stripa i povezati ih sa već naučenim. Kod ovog oblika stripovne metode u nastavi filozofije koristila sam stripove Superman (problem identiteta, etička pitanja, usporedba Supermana sa Nietzscheovom idejom nadčovjeka, problemi moći, odgovornosti i pravednosti...), Stripologikon (logički problemi, odnos matematike prema znanosti i filozofiji, politički stavovi poznatog filozofa B. Russela) i strip V kao Vendetta. U zavisnosti od ciljeva koje želimo postići, učenicima se može dati da strip pročitaju u cijelosti ili samo jedan njegov dio i to na način da oni samostalno, najprije identificiraju, a potom analiziraju i evaluiraju pojedina filozofska stajališta i probleme. Nekada je i samo jedna stranica stripa dovoljna da ispuni postavljeni cilj i izazove željenu reakciju učenika. Strip V kao Vendetta, sa svojim sugestivnim prikazom totalitarnog društva u postapokaliptičnoj Britaniji, nameće kao iznimno dobar poticaj za raspravu o društvenim i političkim temama, odnosno temama s područja političke filozofije koje su važne za društva današnjice. Ovaj strip se u nastavi filozofije sa logikom može koristiti kao sjajna platforma kako bi se učenike navelo da preispitaju vlastite moralne principe i promišljanja o vlasti, odnosno da ih sagledaju iz različitih etičkih i političkih perspektiva sa kojima su se upoznali na nastavi filozofije (utilitarizam, retributivizam, deontološke teorije, etički relativizam vs apsolutizam, etički univerzalizam, liberalizam vs komunitarizam i sl.). U priči su homoseksualci i ljudi tamnije boje kože internirani, postaju žrtve štetnog medicinskog eksperimentiranja i na kraju bivaju ubijeni kako bi se utro put novom bijelom društvu. Stoga se etička rasprava sa učenicima može prenijeti i na pitanja rasizma, homofobije i korištenja nedopuštenih istraživanja na ljudima, što na koncu dovodi do neminovnog uočavanja sličnosti logora internacije predstavljenih u stripu sa koncentracionim logorima u holokaustu. Tako se nastavnicima otvara mogućnost i za problematiziranje totalitarizma sa učenicima. Smatram naročito važnim, baš kao i pri upotrebi filma u nastavi, učenike uvježbavati u uočavanju i promišljanju različitih filozofskih i društvenih pitanja i problema i njihovo povezivanje sa svakodnevnim životom. U prilogu 5 su citati i stranica iz stripa V kao Vendetta, koji mogu poslužiti za poticanje nastavne diskusije. Ovaj strip se vrlo učinkovito može koristiti u nastavi psihologije, sociologije, historije i građanskog obrazovanja. 3. Strip kao izvor informacije i oblik svladavanja nastavnog gradiva. Kod ovog oblika stripovne metode, učenicima se kao zadatak daje čitanje učenja pojedinih filozofa predstavljen u formi stripa. Stripovane knjige u kojima su na jedinstven i inventivan način prikazana učenja velikog broja filozofa, ali i drugih važnih ličnosti i, kao i različiti prikazi znanosti, religije i dr., nastavnici mogu pronaći u ediciji tzv. „biblioteke za početnike“, koje su na ovim prostorima izdavale beogradski Hinaki i zagrebačka

Naklada Jesenski i Turk. Na primjeru nastavne jedinice Platon – teorija spoznaje, moralno i političko učenje, objasnit ću primjenu ovog oblika stripovne metode u nastavi. Prvi korak sastoji se u odabiru dijelova stripa koji učenici imaju zadatak pročitati. Nakon što su dobili upute za samostalan rad, učenici pristupaju čitanju pripremljenih stripovnih materijala koji tretiraju osnovne elemente Platonovog učenja, te pisano odgovaraju na pitanja koja su dobili uz njih (Prilog 6). Kod kuće učenici će proučiti odabrane izvorne Platonove tekstove i dati pisane odgovore na pitanja i zadatke date uz njih. Na narednom satu će se razgovarati i raspravljati o pročitanim tekstovima i na kraju zajednički zaključiti koje su osnovne značajke Platonovog učenja. Ovaj oblik stripovne metode u mojoj se nastavnoj praksi pokazao izrazito učinkovitim u svladavanju novog nastavnog gradiva, a budući da su učenja mnogih značajnih filozofa prikazana u ovom formatu, nastavnicima toplo preporučujem da se i sami okušaju u njenoj primjeni.

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Efekti i rezultati primjene stripovne metode u nastavi filozofije sa logikom ogledaju se, na temelju moje procjene učeničkih postignuća, kao i samih učeničkih refleksija (Prilog 2), u većoj zainteresiranosti učenika za filozofske probleme i sadržaje, u boljem razumijevanju filozofskih sadržaja, kao i višem stupnju kritičkog mišljenja kod učenika. Ovdje se, također, potvrđuje nedvojbena motivirajuća, problematizirajuća i provocirajuća funkcija stripa. Relevantnost stripovne metode u nastavi filozofije sa logikom i nastavne prakse koju primjenjujem, a koja je predstavljena u gore pomenutoj knjizi, potvrđuju i recenzije uvaženih univerzitetskih profesora (Prilog 1). Također, u prilog učinkovitosti ove metode govore i rezultati empirijskih istraživanja koji potvrđuju da se upotrebom stripa u nastavi filozofije sa logikom postižu bolji rezultati u pogledu kvantiteta, kvaliteta i trajnosti znanja, te da učenici pozitivno percipiraju nastavu uz primjenu stripa (usp. Cerić, H. (2016). Utjecaj primjene stripa u nastavi na kvantitet, kvalitet i trajnost znanja, Zbornik radova sa znanstveno-stručne međunarodne konferencije: „Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju“, Filozofski fakultet u Sarajevu – Odsjek za pedagogiju, 11-12. oktobar 2013., april 2016, 258-273). U zaključku, smatram da je stripovna metoda izuzetan nastavni medij za razvijanje ključnih učeničkih kompetencija: komunikacijskih, kompetencija za timski rad i suradnju, kreativno i kritičko mišljenje, rješavanje problema, kao i kompetencija za kulturnu svijest i izražavanje.

Dodatni komentari i sugestije drugim nastavnicima koji bi željeli implementirati vašu ideju

- Stripovna metoda može se vrlo učinkovito koristiti u gotovo svim nastavnim predmetima i na svim uzrastima, a naročitu primjenu nalazi u nastavi predmeta društveno-humanističke grupacije, kao što su nastava jezika i književnosti, historije, psihologije, sociologije, filozofije, građanskog obrazovanja, ali i u nastavi predmeta prirodnog područja.

- Nastavnici se ohrabruju da stripovnu metodu koriste kreativno i u skladu sa vlastitom metodičkom idejom. - Za detaljnije upoznavanje sa teorijskim polazištima stripovne metode vidjeti šire u knjigama: Cerić, H. (2013). Skandalon u oblačićima – Kako koristiti strip u nastavi? Sarajevo: CNS i Cerić, H. (2019). O edukativnom potencijalu stripa: prilozi etabliranju stripovne metode u

nastavi. Sarajevo: Perfecta, a specifično za primjenu stripovne metode u nastavi filozofije sa logikom, vidjeti knjigu Cerić, H. i Cerić, E. (2020). Strip kao medij filozofskog mišljenja: stripozofski pristup nastavi filozofije. Sarajevo: Druga gimnazija Sarajevo.

Tags

nin 2020

Collections

NIN 2020